

Raseborgs Byaforum / Raaseporin Kyläfoorumi

Mötesprotokoll / Pöytäkirja 22.5.2024

1. Mötets öppning och konstaterande av deltagarna

Kokouksen avaus, todetaan läsnäolijat

Mötet öppnades kl. 18.04 av ordförande Jennifer Gammals. Värdföreningens representanter Linnea Holmberg och Tove Damén-Wikholm hälsade alla välkomna. / Puheenjohtaja Jennifer Gammals avasi kokouksen klo 18.04. Kyläseuran edustajat Linnea Holmberg ja Tove Damén-Wikholm toivottivat kaikki tervetulleeksi.

Deltagare / Osallistujat:

- Tove Damén-Wikholm, Ekenäs Skärgårds Hembygdsförening r.f. (Skåldö)
- Linnea Holmberg, Ekenäs Skärgårds Hembygdsförening r.f. (Skåldö)
- Malin Nyholm, Skärgårdens Vänner i Snappertuna (Box)
- Gunilla Fjäder-Rehn, Skärgårdens Vänner i Snappertuna (Box)
- Lauri Reenpää, Villiruusu ry
- Seppo Pailos, Fiskars kyläseura ry
- Leif Wikström, Prästkullanejdens hembygdsförening r.f
- Svante Lindholm, Snappertuna Byaråd rf
- Holger Wickström, Raseborgs stads representant / Raaseporin kaupungin edustaja
- Teresia Bergholm, Raseborgs stad / Raaseporin kaupunki, chef för kollektivtrafik / joukkoliikennepäällikkö
- Annika Metsämäki, Raseborgs stad / Raaseporin kaupunki, företagsrådgivare / yritysneuvoja
- Jennifer Gammals, Raseborgs stad / Raaseporin kaupunki, ordförande / puheenjohtaja
- Barbro Österman, Raseborgs stad / Raaseporin kaupunki, sekreterare / sihteeri

2. Presentation av Ekenäs Skärgårds Hembygdsförening r.f. / kyläseuran esittely

Tove och Linnea berättade om föreningens uppkomst och byaföreningens verksamhet. År 1906 hölls det första planeringsmötet för att grunda föreningen och dess första möte på Skärhalla hölls 1910. "ESH" har 184 betalande medlemmar och ungefär 20 personer är aktivt med i verksamheten. Man sköter också byarådsverksamheten. Föreningshuset är 124 år gammalt men omskött. Man har installerat luftvärmepumpar (senast år 2022), huset har målats utvändigt och ett nytt staket har byggts runt huset. Övrevåningen saneras som bäst, eftersom man upptäckte att vägglöss kommit in i huset på grund av tidigare problem med fladdermöss. /

Tove ja Linnea kertoivat yhdistyksestä ja kyläyhdistyksen toiminnasta. Vuonna 1906 pidettiin ensimmäinen suunnittelukokous yhdistyksen perustamiseksi ja ensimmäinen yhdistyskokous pidettiin vuonna 1910 Skärhallassa. Yhdistyksessä on 184 maksavaa jäsentä ja noin 20 henkilöä on aktiivisesti mukana toiminnassa. "ESH" hoitaa myös kylätoimikunnan tehtäviä. Yhdistystalolla on ikää 124 vuotta, mutta se on hyvin hoidettu. Sinne on asennettu ilmalämpöpumput (viimeksi vuonna 2022), talo on maalattu ulkopuolelta ja sen ympärille on rakennettu uusi aita. Yläkertaa kunnostetaan parhaillaan lepakoiden aiheuttamien seinäluteiden poistamiseksi.

Skåldö by har valts till "Årets by" uppskattningsvis år 1999. Det lokala "Skåldö-bladet" har i år 17 redaktörer som gör annonser och skriver artiklar. Den säljs till allmänheten för 5 euro dagen före midsommar, på sommartorg och i Fiskeboden. "ESH" ordnar årligen en populär strömmingslunch, senast deltog ca 200 personer. Varannan måndag håller man eftermiddagsverksamhet för skolbarn i åldern 6–13 år och på somrarna ordnar man bland annat Marthornas mat- och pysselläger. /

Skåldön kylä valittiin "Vuoden kyläksi" arviolta vuonna 1999. Paikallisella "Skåldö-bladetilla" on tänä vuonna 17 toimittajaa, jotka tekevät mainoksia ja kirjoittavat lehtiartikkeleita. Lehti maksaa 5 euroa ja se on myynnissä juhannusta edeltävänä päivänä, kesätorilla ja Fiskebodenissa. "ESH" järjestää vuosittain suosittu silakkalounaan, johon viimeksi osallistui noin 200 henkilöä. Joka toinen maanantai järjestetään iltapäivätoimintaa 6–13-vuotiaille koululaisille ja kesäisin muun muassa Marttojen ruoka- ja askarteluleirejä.

Man brukar prata om hela ön som Skåldö, även om det egentligen bara är en by på Skärlandet (13,6 km²) och därtill finns en rätt stor skärgård. Man kan åka över bron vid Råströmmen till Torsö (drygt 9 km²). Den första fasta förbindelsen sköttes av en handdragen färja via Box. Som en följd av Jussarö gruvdrift byggdes Baggövägen i slutet av 1960-talet. År 2022 installerades en ny, större färja som hade inkörningsproblem i början, men nu fungerar den bättre än den förra. Man kan köpa en förkörsskylt till färjan om man är fast bosatt minst 4 månader om året. Invånarna har under de senaste åren börjat förhålla sig mer positivt till en förbindelsebro i stället för färja och vänjer sig småningom vid tanken på att inte vara beroende av tidtabeller. / Saarta kutsutaan yleensä Skåldöksi, vaikka se onkin oikeastaan vain yksi kylä Skärlandetissa (13,6 km²), ja lisäksi on melko suuri saaristo. Råströmmenin sillan kautta pääsee Torsön saarelle (noin 9 km²). Ensimmäinen pysyvä yhteys hoidettiin käsivetoisella lautalla Boxin kautta. Jussarön kaivostoiminnan seurauksena rakennettiin Baggön tie 1960-luvun lopulla. Vuonna 2022 asennettiin uusi, isompi lautta, jolla oli aluksi käyttöönotto-ongelmia, mutta nyt se toimii paremmin kuin edellinen. Lauttaan voi ostaa etuoikeuskyltin, jos asuu vakituisesti saarella vähintään 4 kuukautta vuodessa. Asukkaat ovat viime vuosina alkaneet suhtautua myönteisemmin siltayhteyteen lautan sijasta ja tottuvat vähitellen ajatukseen, ettei tarvitse olla riippuvainen aikatauluista.

På Skåldö och Torsö finns minst 80 året om-hushåll och i den yttre skärgården finns fyra hushåll. Skåldö gamla skola stängde år 2007, drygt 20 lågstadiesbarn går i skola i Ekenäs. Förutom "ESH" finns Ekenäs Skärgårds FBK och jakt- och sjöfågelföreningar. Det västra och östra Fiskargillet var förut aktiva. Paddlingsföreningen Wågen har börjat som en egen avdelning inom "ESH". Marthaföreningen avslutades år 2022. År 2011 slutade man rösta i egen vallokal, nuförtiden är man troligen de aktivaste i Raseborg att förhandsrösta i bokbussen. Nackdelen med att bo på Skåldö är att det är problematiskt att få FPA- och vanlig taxiskjuts till ön. Det finns heller ingen tomtplanering. / Skåldössä ja Torsössä on vähintään 80 ympärivuotista kotitaloutta ja ulkosaaristossa on neljä kotitaloutta. Skåldön vanha koulu suljettiin vuonna 2007, ja hieman yli 20 alakoululaista käy koulua Tammisaarella. "ESH":n lisäksi on Tammisaaren saariston VPK sekä metsästys- ja merilintuyhdistyksiä. Läntinen ja itäinen Kalastajakilta olivat

aiemmin aktiivisia. Melontayhdistys Wågen on aloittanut omana jaostona ”ESH:issä”. Marttayhdistys lakkautettiin vuonna 2022. Vuonna 2011 lopetettiin äänestäminen omassa vaalilukalissa. Skåldön asukkaat ovat todennäköisesti aktiivisimpia ennakoäänestäjiä Raaseporissa kirjastoautossa. Skåldössä asumisen haittapuolena on, että on vaikeaa saada Kela- ja tavallisia taksikyytejä saarelle. Myöskään tonttisuunnittelua ei ole.

År 2007 utsågs Skärlandet till landets första nationella landskapsvårdsområde och det invigdes av dåvarande miljöminister Paula Lehtomäki. Skogarna användes som betesmark pga. betande kor. Skåldö har många små och medelstora företag i byggnads- och den marina branschen. Här fanns också länge den enda butiken i Finland som hade öppet 365 dagar per år. Sommartid finns det två matrestauranger och en bistro, tomat- och grönsaksodlare, gästhamn med café och två bränsleförsäljningspunkter. Brunnsåker Gård bakar och säljer bakverk via Reko. Kopparö är ett stort husvagnsområde med tillhörande servicebyggnader, uthyrningsstugor och allmän camping. Där finns också en fin vandringsled med sagostig, hängbro och grillplatser. /

Vuonna 2007 Skärlandet nimitettiin maan ensimmäiseksi kansalliseksi maisemanhoitoalueeksi, joka vihittiin käyttöön silloisen ympäristöministerin Paula Lehtomäen toimesta. Metsät toimivat laidunmaana laiduntavien lehmien vuoksi. Skåldössä on monia pieniä ja keskisuuria yrityksiä rakennus- ja venealalla. Täällä oli myös pitkään Suomen ainoa kauppa, joka oli auki 365 päivää vuodessa. Kesäisin on kaksi ruokaravintolaa ja bistro, tomaatti- ja vihannestuottaja, vierassatama kahvilalla ja kaksi polttoaineen myyntipistettä. Brunnsåkerin tila leipoo ja myy leivonnaisiaan Reko:n kautta. Kopparö on suuri asuntovaunualue, jossa on yleinen leirintäalue ja vuokramökkejä. Siellä on myös hieno luontopolku riippusiltaineen ja grillipaikkoineen.

3. Kosthållet och Bildning, initiativ till gratis sommarlunch i Raseborgs byar sommaren 2025 / Ruokapalvelujen & Sivistystoimen ehdotus ilmaisista kesälounaista Raaseporin kylissä kesällä 2025

Tove informerade i egenskap av stadens kosthällschef om möjligheten till gratis skolluncher under inkommande sommar. Initiativet har tagits av stadens politiker och stadsstyrelsen har beslutat om ett försök sommaren 2024. Staden ordnar sommarlunch i matsalen i Karis svenska högstadium och gymnasium samt i Seminarieskolan i Ekenäs (inte som take-away). Lunchen beställs på förhand av vårdnadshavarna och serveras under vardagar 3–20.6.2024 kl. 11–12. Kostnaden är beräknad till 4€/lunchportion och därtill kommer personalkostnader. /

Tove informoi kaupungin ruokapalvelupäällikkönä mahdollisuudesta tarjota ilmaisia koululounaita tulevana kesänä. Aloitteen ovat tehneet kaupungin poliitikot ja kaupunginhallitus on päättänyt kokeilusta kesälle 2024. Kaupunki järjestää kesälounaita Karjaan ruotsinkielisen yläkoulun ja lukion sekä Seminarieskolanin ruokasalissa Tammisaaressa (ei noutomahdollisuutta). Lounas tilataan etukäteen huoltajien toimesta ja sitä tarjotaan arkipäivisin 3.–20.6.2024 klo 11–12. Kustannukset on arvioitu olevan 4 € / lounasannos henkilöstökustannusten lisäksi.

Tove presenterade sedan ett förslag till servering av gratis sommarlunch i olika byar i Raseborg under sommaren 2025. Förslaget bottnar i ett exempel från Björneborgs stad som erbjuder gratis sommarlunch till 7–18-åringar. I Björneborg sköts serveringen av

föreningar, aktörer och församlingar. Luncherna serveras bland annat i en kyrka, en ungdomslokal och i några skolor. Den "utvidgade sommarlunchen" förutsätter samarbete med frivilliga aktörer. Stadens kosthållspersonal är inte tillräcklig för detta projekt. / Tove esitti seuraavaksi ehdotuksen ilmaisista kesälounaista eri kylissä Raaseporissa kesällä 2025. Ehdotus pohjautuu Porin kaupungin esimerkkiin "Maksuton kesäruoka", jossa tarjotaan ilmaisia kesälounaita 7–18-vuotiaille. Porissa tarjoilu hoidetaan yhdistysten, muiden toimijoiden ja seurakuntien toimesta. Lounaita tarjotaan muun muassa kirkossa, nuorisotiloissa ja muutamassa koulussa. "Laajennettu kesälounas" edellyttää yhteistyötä vapaaehtoisten toimijoiden kanssa, koska kaupungin ruokapalveluhenkilöstö ei riitä tähän projektiin.

4. **Raseborgs stads kollektivtrafik, BOSSE-sommartidtabeller 2024 / Raaseporin kaupungin joukkoliikenne, BOSSE-kesäaikataulut 2024, Teresia Bergholm, chef för kollektivtrafik / joukkoliikennepäällikkö**

Teresia Bergholm informerade om kollektivtrafikens sommartidtabeller som träder i kraft 3.6.2024 och slutar 12.8.2024. Sommartrafiken sköts också i år av bussbolaget Rolly Ab. På midsommaren körs kollektivtrafiken enligt söndagstidtabell. Teresia delade ut sommartidtabellen i vikbart pocketformat. /

Teresia Bergholm kertoi joukkoliikenteen kesäaikatauluista, jotka tulevat voimaan 3.6.2024 ja päättyvät 12.8.2024. Kesäliikenteen ajaa tänäkin vuonna bussiyhtiö Rolly Oy. Juhannuksena joukkoliikenne kulkee sunnuntaiaikataulun mukaan. Teresia jakoi kesäaikataulun taitettavassa taskukokoisessa muodossa.

Teresia visade hur lätt det är att kolla busstidtabeller i Raseborg med hjälp av ruttguiden på "bosse.digitransit.fi". Man kan växla språk i ruttguiden, men Google Maps ansvarar för kartorna och därför saknas det ibland svenskspråkiga vägnamn. Stadens version av ruttguiden på nätet visar endast Raseborgsområdet i motsats till Walttis riksomfattande ruttguide. /

Teresia näytti, miten helposti "bosse.digitransit.fi" -reittioppaasta voi tarkistaa bussien aikataulut. Reittioppaassa voi vaihtaa kieltä, mutta Google Maps vastaa kartoista, joten ruotsinkieliset kadunnimet puuttuvat toisinaan. Kaupungin reittioppaan versio näyttää vain Raaseporin alueen, toisin kuin Waltin valtakunnallinen reittiopas.

Bildningen har upphandlat skoltrafiken, vilket innebär att rutten slutar där som sista barnet stiger av. Bildningen betalar inte för den överstigande delen av rutten, men det har hänt sig att busschaufförerna har kört skolbarnen längre än vad som egentligen förutsätts på skolrutterna. /

Sivistystoimi on kilpailuttanut koulukuljetukset, joten reitti päättyy siihen, missä viimeinen lapsi jää kyydistä. Sivistystoimi ei maksa reitin ylittävää osasta, mutta kuljettajat ovat joskus kuljettaneet koululaisia pidemmälle kuin mitä koulureitit edellyttävät.

"Sommarspecialen", ringrutten via Karis-Svartå-Billnäs-Pojo-Fiskars-Antskog-Svartå slott-Karis fortsätter denna sommar och passar tågtidtabellerna. Må-fre kör man med endast två bussar i Raseborg, vilket förutsätter kompromisser i rutterna. På sommaren kör inte bussarna via Landsbro och Tallmo pga. brosaneringen. Det finns planer på en Sommarö-rutt, men för tillfället är det oklart om den genomförs. Med NTM-centralen har man upphandlat rutter längs väg 25 (fyra år i kraft) och 51 (två år i kraft). Staden har gett

feedback till NTM om att det körs färre turer än tidigare, men positivt att rutterna, till exempel Karis-Ekenäs-förbindelsen, i stället är smidigare. /

"Kesäspesiali", Karjaa-Mustio-Billnäs-Pohja-Fiskars-Ansku-Mustion linna-Karjaa, jatkuu tänä kesänä ja soveltuu junien aikatauluihin. Ma-pe Raaseporissa liikennöidään vain kahdella bussilla, mikä edellyttää kompromisseja reiteissä. Kesällä bussit eivät kulje Maasillan ja Mäntynummen kautta sillan korjauksen vuoksi. On suunnitelmia Sommarö-reitille, mutta toistaiseksi ei tiedetä, toteutetaanko se. ELY-keskuksen kanssa on yhteishankintana kilpailutettu Helsinki-reitit valtateillä 25 (voimassa neljä vuotta) ja 51 (voimassa kaksi vuotta). Kaupunki on antanut palautetta ELY-keskukselle siitä, että vuoroja on nyt vähemmän kuin aiemmin, mutta positiivista on, että reitit, kuten Karjaa-Tammisaari-yhteys, ovat sen sijaan sujuvampia.

Skolbussarna är sedan hösten 2023 öppna för alla i motsats till skoltaxin, som förutsätter att ett visst antal barn måste garanteras plats för att komma till sin närskola och då finns det eventuellt inte så många lediga platser för andra. Diskussion om s.k. "skjutsklasser" som åker till och från skolan med gemensam skolskjuts. Kan staden skapa sådana för att göra skolskjutsarna billigare och smidigare? /

Koulubussit ovat syksystä 2023 lähtien olleet avoimia kaikille, toisin kuin koulutaksi, joka edellyttää, että tietyille määrälle lapsille voidaan taata kyyti lähikouluun, jolloin muille ei välttämättä ole vapaita paikkoja. Keskustelua koululaisten "kuljetusluokista", joissa kaikki koululaiset matkustavat kouluun ja takaisin yhteisellä koulukuljetuksella. Voisiko kaupunki luoda tällaisia tehdäkseen koulukuljetuksista halvempia ja sujuvampia?

Som nyhet för i år kör 261-turen till och från Raseborgs sommar-teater via Ekenäs och Karis under vardagar och veckoslut. År 2022 hade staden 50 000 busspassagerare och för senaste år har man förväntningar på minst lika stort antal. Nästa upphandling baseras på noggrannare data. Stomrutterna kan skötas snabbare med mindre fordon, vilket innebär lägre kostnader. Man ser också anropstrafiken som en viktig möjlighet. / 261-linja kulkee tänä vuonna Raaseporin kesäteatterille ja takaisin Tammisaaren ja Karjaan kautta arkipäivisin ja viikonloppuisin. Vuonna 2022 kaupungilla oli 50 000 bussimatkustajaa, ja viime vuodelle odotetaan vähintään yhtä suurta määrää. Seuraava kilpailutus perustuu tarkempaan dataan. Runkoreittejä voidaan hoitaa nopeammin pienemmillä ajoneuvoilla, mikä tarkoittaa alhaisempia kustannuksia. Myös kutsuliikenne nähdään tärkeänä mahdollisuutena.

5. Övrigt / Muuta

- Företagstjänsternas verksamhet / Yritysneuvonnan pop-up

Annika Metsämäki, företagsrådgivare från stadens Företagstjänster, berättade att verksamheten har övergått från Novago Ab i stadens regi från och med 1.4.2024. Tjänsten är gemensam för Hangö, Ingå och Raseborg. Man kan boka tid till företagsrådgivarna elektroniskt, per telefon eller e-post. Annika önskar ordna två pop-up-tillfällen på Skärhalla för småföretagare under sommaren 2024. Detta utreds och informeras om på Skäldös Facebook-sida, i Skäldöbladet och på butikens anslagstavla i Fiskeboden. Liknande tillfällen kan vid behov ordnas också på andra orter. /

Annika Metsämäki, kaupungin Yrityspalveluiden yritysneuvoja, kertoi toiminnan siirtyneen Novago Oy:n toimesta kaupungin hallintaan 1.4.2024 alkaen. Palvelu on yhteinen Hangon, Inkoon ja Raaseporin kanssa. Ajan voi varata yritysneuvojille sähköisesti, puhelimitse tai sähköpostilla. Annika haluaa järjestää kaksi pop-up-tilaisuutta Skärhallassa pienyrittäjille kesällä 2024. Tästä tiedotetaan Skåldön Facebook-sivulla, Skåldöbladetissa, kaupan ilmoitustaululla Fiskebodenissa. Vastaavia tilaisuuksia voidaan tarvittaessa järjestää myös muilla paikkakunnilla.

- Föreningars affärsverksamhet / Yhdistysten liiketoiminta

Holger Wickström informerade om möjligheten till att på föreningsbasis bedriva affärsverksamhet. Anledningen till anförandet är att det på ett Byaforum-möte ifjol uppstått den felaktiga och missvisande uppfattningen att föreningar inte får uppvisa vinst. /

Holger Wickström kertoi yleisestä harhaluulosta, että yleishyödylliset yhdistykset eivät saa harjoittaa liikevoittoista toimintaa. Syynä oikaisuun on se, että viime vuoden Kyläfoorumin kokouksessa esitettiin virheellinen ja harhaanjohtava käsitys siitä, että yhdistykset eivät saa tuottaa voittoa.

Holger delade ut ett utdrag ut Föreningslagen / Holger jakoi otteen Yhdistyslaista 1989/503, 5 §:

“En förening får endast idka sådan näring eller förvärvsverksamhet som nämns i stadgarna eller som annars direkt hänför sig till dess syfte eller som skall anses ha ringa ekonomisk betydelse.” /

“Yhdistys saa harjoittaa vain sellaista elinkeinoa tai ansiotoimintaa, josta on määrätty sen säännöissä tai joka muutoin välittömästi liittyy sen tarkoituksen toteuttamiseen taikka jota on pidettävä taloudellisesti vähäarvoisena.”

Det är tillåtet för föreningar att göra vinst förutsatt att man använder vinsten på ett lagligt sätt som förbättrar föreningarnas ekonomi. Användningen av ideella och allmännyttiga föreningars överskott är dock begränsad. Man får till exempel inte spekulera på Börsen (inte heller aktuellt för Byaforums föreningar). Juha Kuisma från ”Finlands Byar” har gjort den finskspråkiga utredningen ”Kylien liiketoimintaopas” med exempel på framgångsrik byaverksamhet. Utredningen finns inte på svenska, men på hemsidan finns en materialbank. Holger påminde om att det inte är självklart på global nivå att föreningar existerar och fungerar. /

Yhdistyslain mukaan yhdistyksillä on lupa tuottaa voittoa, edellyttäen että voitto käytetään laillisesti yhdistyksen talouden parantamiseen. Aatteellisten ja yleishyödyllisten yhdistysten ylijäämän käyttö on kuitenkin rajattua. Esimerkiksi pörssikeinottelu ei ole sallittua (ei muutenkaan ajankohtaista Kyläfoorumin yhdistyksille). Juha Kuisma ”Suomen Kylät” -yhdistyksestä on tehnyt suomenkielisen selvityksen ”Kylien liiketoimintaopas”, jossa on esimerkkejä menestyksekkästä kylätoiminnasta. Selvitys ei ole saatavilla ruotsiksi, mutta verkosta löytyy oppaaseen liittyvä materiaalipankki. Holger muistutti, että maailmanlaajuisesti ei ole itsestään selvää, että hyvin toimivia yhdistyksiä on olemassa.

- Marianne Liitelä var förhindrad att komma och berätta om Öppna Byar-dagen (8.6), men lovade skicka info per e-post till Byaforumets medlemmar. / Marianne Liitelä ei päässyt paikalle kertomaan Avoimet Kylät -päivästä (8.6.), mutta lupasi lähettää infoa kyläfoorumilaisille sähköpostitse.

6. Nästa möte / Seuraava kokous

Värd för nästa möte är Skärgårdens Vänner (Box) r.f. / Seuraavan kokouksen järjestää Skärgårdens Vänner (Box) r.f. 28.8 / 28. elokuuta kl. / klo 18–20.

7. Mötets avslutande / Kokouksen päätyminen

Jennifer Gammals avslutade mötet / päätti kokouksen kl. / klo 20.06.

Raseborg / Raaseporissa 22.5.2024

Ordförande / Puheenjohtaja

Jennifer Gammals

Sekreterare / Sihteeri

Barbro Österman